



Kaika kuur pidorõivin Uma Pido pääl. Foto: juhuslik müüdäkäjä

Kaika kuur käve Umal Pido

Aasta 2017 kävevä jutu, et jälki om tulõman Uma Pido. Mis sinnä iks niisama kaema minnä, tulõ tetä uma kuur. Märgütedü-tettü. Tulõvasõ koori juht Roose Celia kullõl maad ja inemiisi. Tälle paistu, et materjali, millest vuuli, piässi jaguma. Pantigi kuur Karula kandi inemiisist kokko. Sai pia 30 hellü, jakku egäle helürühmäl. Nimes sai Kaika Kuur. Pruuvi tetti kõrda pite ja pästigi Umalõ Pido. Tulti tagasi kah. Parhilla om tunnõ nii hää, et vahtsõnõ tsiht om tulõva aasta üld-laulupido. Ja sis joba Eestist vällä, maailma vallutama, näütuses lauluga üle suurõ lumbi, väliseestläisi mano...

Koorivanemb Puksingu Marko Härmä talost

Kaika koor 1936. a.



- Mõtteid 25-aastasest Karula rahvuspargist
- 30. Kaika suvõülikuul
- Noorte looduskajtsjate suvine laager
- Kaitsekorralduskava koostamisest
- RMK külastuskorralduse plaanidest
- Ähijärvelt algab RMK ühismatk
- Karula külastuskeskuse teabejuht
- Ähijärve Külalistemaja
- Hundi toitumine sigade Aafrika katku perioodil
- Meenutused Vahtse-Hauka talust
- Rõõmu talu kevad
- Kaika rattamaraton 4. augustil
- Hauka laada rattamaraton

Tarupettäi küsis Karula rahvusparki 25. juubeli puhul väikest tagasi- ja edasivaadet Karulaga seotud inimestelt.

Mida ootasid ja lootsid Karula rahvusparki loomise ajal 25 aastat tagasi?

Pille Tomson (Karula Rahvusparki direktor 1993-2005 ja kohalik elanik): Nõukogude ajal olid meil loodud „mehitatud“ kaitsealad- Nigula, Matsalu, Lahemaa jt. Küllap arvasin Karulas midagi samasugust kujunevat: tugev järelvalve, teadustöö, praktikabaas jms. Siiski olid aeg ja olud muutunud ning nõukogude-aegsele sarnaselt looduskaitse enam ei toiminud. Probleemid olid uued ja vastavalt tuli ka uued lahendused leida. Eks nende otsimine võttis mõned aastad aega, aga usun, et aastatuhande vahetusel funktsioneeris Karula kui kaitseala juba päris tõhusalt. Muidugi oli unistusi, mis jäidki täitumata, näiteks et kaitseala administratsioonis oleks tööl ka kultuuri-pärandi spetsialist ja et kultuuripärandi kaitseks saaks ka rahalisi vahendeid.

Silver Visnapuu (Alakonnu talu peremees ja Karula imeliste vaadete lahtihoidja): Minu arust oli õige lahendus, et 25 aastat tagasi siia rahvuspark loodi.

Eerik Leibak (Eestimaa Looduse Fondi looduskaitse ekspert): Maastikukaitseala oli siis juba olemas, aga Karula väärtused väärisid tugevamat kaitset. Seda ei pakkunud maastikukaitsealad ei tollel ajal ega ka praegu. Karula on kõigist kõrgustike kaitsealadest kõige suurema loodusmaastiku osakaaluga. Paganamaa ja Vooremaa puhul maastiku-kaitseala kaitsekorra piisas ning kui Karula väärtused oleksid seotud ainult Kaika kuplistiku ja Õdri järvega, siis piisanuks ka Karulas. Üle poole Karulast on aga jäänud kunagisest Koiva-Veriora loodusmaastiku-laamast. Selle kaitseks tuli rakendada range sihtkaitsevööndi kategooriat. Tulemuseks ongi selline vööndite struktuur, mis maastikukaitseala põhimõtetega ei sobiks. Ent 1993. aastal oli riigil võetud

suund, et Lahemaa kõrvale teha veel mõned rahvusparkid. Karula ja Soomaa sobitusid selle ideega ülihästi.

Leelo Kukk (pärit Karulast ja elab suviti siin, Keskkonnaameti peadirektori asetäitja): 25 aastat tagasi ei teadvustanud ma kindlasti endale rahvusparki loomist. Sellest teadasaamine tekkis ajapikku, kuulates, et siiakanti on tulnud uued inimesed elama ning kohalikule rahvale on tekkinud ebameeldivad piirangud. Samal ajal tajusin, et seda piirkonda hakati paremini teadma. Kui varem selgitasin, kus ma oma suved veetsin, ei saadud sellest aru. Mõni aeg hiljem tajusin, et LIFE projektid tõid olemasolevatele piirangutele lisaks midagi positiivset ning toetasid kohalikku arengut ja ka eneseteadvust.

Rahvusparki heade ja vigade vahetu teadvustamine jõudis minuni kõige selgemalt kinnisvara ostu kaudu. See polnud kaugeltki meeldiv kogemus. Mäletan, et õnnelike majaomanikena suundusime esimesel suvel Ähijärve kontorisse, et – tere, siin me oleme!, kuid tundus, et seda vaimustust jagasime vaid meie ise – meil ei olnud ei konkreetseid nõudmisi ega konkreetseid probleeme ning niisama juttu ei soovinud keegi ajada. Meie küll ootasime, et räägitakse ära suures plaanis, mis on lubatud mis mitte, aga personaalset nõustamist ei olnud ei siis, ega ole paraku ka nüüd. See kõik kindlasti ei kõigutanud meie rõõmu, et oleme tuttavas keskkonnas ning juurte juures tagasi. Nagu eestlastele kombeks, toimub lähenemine mõõdukalt väikeste sammudega, aga seda kindlam see suhe on. Kui aastast 2006 hakkasin kahte mütsi kandma (maaomanik ja looduskaitseametnik), kergemaks kindlasti ei läinud. Tihti päädisid sünnipäevad vaidlusega kaitsekorra mõistlikkuse üle. Aga kõik see on olnud rikastav kogemus ning sellise „mudelala“ olemasolu on aidanud omada kahte vaadet. Loodetavasti sellest lähtuvalt on ka otsused tasakaalukamad olnud.



Kaika kuplid. Foto: Kertu Niit

Mis oleks võinud minna teisiti?

Pille Tomson: Looduskaitse reform oleks pidanud minema teisiti. See, et on kaks eraldi asutust, mis ühel kaitsealal kaitset korraldavad, ei toimi. Ma ei ole siiani saanud aru, kelle ülesandeks on kaitse-eeskirjas olevate eesmärkide täitmine. Ühel asutusel omad prioriteedid ja teisel omad. Keegi ei vaata kaitseala kui tervikut, milles on palju erinevaid tingimusi nõudvaid kaitseväärtusi ning elanikke oma vajadustega. Selle vajaduste ja võimaluste labürindis tuleks otsida paindlikke ja samas ühtsele eesmärgile suunatud lahendusi. Nagu elu on näidanud, ei aita tööd koordineerida ka kaitsekorralduskava ja andmebaasid. Näiteks tehti hooldusraiet metsade taastamise kaitsealadel, sest keegi ei tulnud selle peale, et kaitsekorralduskava vaadata. Kui on projekt rajada kahepaiksetele tiike, lähevad käiku ka kaitsekorralduskavas märgitud soostunud niidud. Kui tuleb pähe teha üleriigiline matkarada, siis tõmmatakse see suurimast metsamassiivist läbi. Kui on vaja tormimurdu välja vedada, ununeb hoiatada, et seda üle esimese kategooria kaitsealuse liigi kasvukoha välja ei veetaks jne.

Silver Visnapuu: Mulle need kitsendused meeldivad ja sellepärast ma elangi siin. Teisiti oleks pidanud minema see, et

otsustusõigusega ametnikud oleks pidanud jääma kohapeale.

Eerik Leibak: Kui Karula oleks jäänud sama kaitsekorraga kui Otepää, siis ilmneksid sealsed probleemid kõik ka Karulas ja veel hullemini. Väike-Munamäe ja tehti 1:0 ära väidetavasti seaduslikult ja hoolimata sellest, et tegemist on üle Eesti tuntud objektiga. Karulas oleks olnud selliseid rüvetamisi veel lihtsam korda saata, sest Karula oli bioloogiliste ja geoloogiliste aspektide mõttes üldsusele tundmatu ala. Teadmised hakkasid paranema peale rahvuspargi moodustamist, saime ka ise lisateavet, mis on ühe või teise vööndiosa väärtused. Selle põhjal sai siis järjest tõhusamalt kavandada, kuidas tuleks iga vööndit kaitsta ja millistesse vöönditesse saab teha leevendusi, sh mööndusi kohalike elanike majandustegevuseks. Praeguseeni on Karula RP kaitse-eeskiri üks paremaid ja läbikaalutumaid Eestis, eriti just seetõttu, et eri vöönditele ja vööndiosadele kehtestatud erisused on selles võimalikult täpselt lahti kirjutatud. Sellest kaitse-eeskirjast on olnud rohkem kasu, kui tollel ajal oleks ette osanud arvata.

Leelo Kukk: Suures plaanis on meil Karulas ju kõik väga hästi. Niidud on hoolduses, karjad kasvavad. Karula elab - siin on noored pered ning lapsed. Ja olen üsna veendunud, et selle üheks oluliseks algtoiuks on rahvusparki loomine, sest siia tulid tööle noored haritud inimesed. Kes siis lisaks tööle löid siia ka oma kodud. See kriitilise massiga rakukene on enda ümber järjest rohkem ärksaid ja tegusaid inimesi koondanud. Ja see on väga lahe. Aga paremini saab alati – kindlasti vajaks taristu parendamist – eriti teed, sest selle taha jäävad ikka paljud arendused. Aga see ei ole rahvusparki tegemata töö.

Hea oleks kui kohalikel inimestel võetaks maha asjatud hirmud loodusväärtuste ees. Mitte, et nad loomi või taimi endid kardaksid, aga sellega kaasnevaid piiranguid. Olen tajunud mitmel korral, et mingi väärtuse leidmisel ahastatakse – et no ära küll sellest teada anna, sest sul keelatakse hingamine ning kõndimine ära – samas aru andmata, et mitmed liigid ning väärtused on olemas just inimese kaasabil. Ning samal viisil edasi elades on see kasulik nii liigile kui inimesele endale.

Kindlasti on ka väärtuseid, mis inimese sekkumist ei talu – ka seal peaksime paremini suutma selgitada, et milleks see meile kõigile vajalik on.

Nägemus või soov edaspidiseks?

Pille Tomson: Et eelmises punktis toodud probleem saaks lahenduse, et keegi vastutaks kaitseala kui terviku eest. Ma soovin, et rahvuspark oleks oluline ja seda oleks näha, et oleks tõesti **rahvuspark**, mitte ainult RMK puhkeala. Ja lühiajalises perspektiivis soovin, et saaks lugeda uue kaitsekorralduskava firma Kobras koostatud üldosa ja vana kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamist, mis pidid kevadel valmis olema.

Silver Visnapuu: Et kohapeal töötaksid ametnikud, kellel oleks otsustusõigus või siis julgus kaalutletud otsuseid vastu võtta.

Eerik Leibak: Vastu pidada ja seda hoolimata parajasti toimivast haldussuutlikkusest võisutmatusest.

Leelo Kukk: Et mõistaksime paremini, et väärtused, mis Karulas elavatele inimestele nii igapäevased tunduvad, on tegelikult juba midagi haruldast kogu maailma mastaabis. Et tunneksime paremini oma väärtusi ja hoiaks neid ka ilma sunni ning keeluta. Et suudaksime Karula väärtustest rohkem kasu lõigata, samal ajal neid väärtusi hoides. Et mõistaksime paremini, et Karulas elamine on privileeg (aga hea oleks kui siin saaks autoga sõita ka kevadise teede lagunemise ajal ☺).

Karula noorte looduskaitstajate suvine laager

Karula noorte looduskaitstajate suvine laager toimus 26.-28. juunil. Noori osales 23, neist 7 paari õdesid-vendi. Peamisteks teemadeks: esmaabi, elurikkus, matkamine, puutöö, kanuusõit.

Esimese päeva esimese teemana tutvustas Andrus Lehtmets esmaabi põhitõdesid. Tegutseva kiirabibrigaadi töötajana julgustas ta noori igal juhul õnnetuspaigas kannatanule abi andma, et ära hoida kannatanu edasise seisundi halvenemist. Elupäästva esmaabi andmiseks ei pea olema kaasas eraldi varustust – häda korral saab verejooksu sulgeda ka T-särgiga või sokkidega. Situatsiooniülesanded mõtlesid noored ise grupiga välja, vigastused

tehti tõetruuks värvidega ning 2 noort lahendasid ülesannet. Nõnda jahutati suitsusaunas kõrvetada saanud Ukot, aidati peahaavaga lõkke ääres lamanud Endlit, ninaverejooksuga vaevlevat Joosepit, puu otsast kukkudes jala väänanud ja selga vigastanud Aalet jne. Samuti pani ta südamele, et kedagi seltskonnas ei jäetaks ka suvel maapinnale magama, sest Eestis on aastaringelt alajahtumise oht. Siia mahub vaid killuke 5-tunnisest esmaabi õppe kirjeldusest... Õhtul toimus rahvusparki külastuskeskuse ümbruses meeskonnamäng, kus lahendati erinevaid ülesandeid kolmes rühmas ning päris õhtul said noored nautida suitsusauna.



Noored omavalmistatud puidust karbikestega ja juhendajad. Foto: Tamaara Dräbtsinskaja

Teise päeva hommikul äratas Hades magajaid torupillimänguga! Laagri teisel päeval oli fookuses elurikkuse teema. Esmalt andis lühida ülevaate elurikkuse tekkimisest ja evolutsioonist Mart Meriste. Pärast vaatasime keskuse ümbruses erinevaid kooslusi elurikkuse aspektist – niitu, metsa ja põldu. Sai selgeks, et niitudel on ühel ruutmeetril kasvavate erinevate liikide arv tunduvalt suurem võrreldes metsaga just tänu niitmisele kui häiringule, mis ei lase suurtel taimedel võimust võtta. Samuti kõneles Mart, kuidas elurikkus nii koosluste, liikide kui geneetiliselt isendite tasanditel aitab erinevates tingimustes (näiteks kuiv vs liigniiskus) loodusel paremini toimida. Päeva teises pooles said noored matkal ise oma nahal Karula rahvusparki elurikkusega tutvavamaks. Mõned märksõnad võiks siin välja tuua: mustikad, fooliumis küpsetatud kukeseened, parmud, päike, muda, nähtud põdra tagajalg.... Igaühel oma kogemused, mida Plaagi lõkkekohas jagati. Õhtune mõnus kanuumatk 10 kanuuga Ähijärvel oli toredaks elamuseks, nägime 4 tuttpüttide peret poegadega. Vorstide küpsetamine lõkkel, mõnus seltskond, Uku karmoškaloed ja Villemi lõõtsamäng, täiskuu peegeldumas järvele – selline ongi üks täiuslik laagriõhtu!

Kolmanda laagripäeva hommikul keetsime lõkkel pudru ja tee, pakkisime kokku telgid ja varustuse ning kanuudega tuldi üle järve rahvusparki keskusse. Meelis Kihulane õpetas traditsioonilise puutöö osas noortele jälle uusi oskusi. Sel korral oli teemaks puidust painutatud kerega karbikese tegemine, mille küljed õmmeldi kokku kuusejuurega ning põhi kinnitati alla tikkudega. Kui soovi on, võib teine kord karbi külgi õmmelda läbi ka hanesulega või sokusarvest tõmmatud sarveribaga. Aga seda siis mõni teine kord.... Tundub, et traditsiooniline puutöö pakub uusi võtteid õppimiseks ja avastamiseks lõputult.

Järgmisel suvel rahvusvahelisse Europarc Föderatsiooni korraldatud Junior Ranger laagrisse sõidab Karula rahvusparkist **Hava Kuks** ning üks Lahemaa laagri noor. 2.-4. oktoobril Soome ja Baltimaade noore looduskaitseja laagrisse sõidavad **Anni Peegel ja Pärtel Rööpson**. Kõik kolm isikut valisid vaid noored ise salajasel hääletusel.

Noore looduskaitseja kursust korraldab Keskkonnaamet SA KIK toel.

Täna kõiki, kes aitasid kaasa laagri toimumisele! Erilised tänud kõigile juhendajatele, Kaidi Mändlale maitsevate toitade eest, lapsevanematele usalduse eest ja noortele mõnusa seltskonna eest!

Helen Kivisild, keskkonnahariduse spetsialist

30. Kaika suvõülikuul peetäs timahavva 10.-12. põimukuul Kaikal

Suvõülikooli juubeli puhul tultas jälleki kokko Karula kihlkunnan Kaikamäel, kost suvõülikuule traditsioon pääle alost. Täpsele sammamuudu peeti Kaikamäel 20. suvõülikuul 10 aastakka tagasi. Tsõõriku tähtpäävä võrra proovitas asju seokõrd veidükese uhkembale tetä.

Riidi, põimukuu 10. päiv

12.00 Tulõjjide kirjapandmine, 13.00 Süümine

14.00 Suvõülikooli alostus

LOENGU:

15.00 Evar Saar ja Mariko Faster. Vana-Antsla mõisan pantuist perekunnanimmist.

15.30 Pikne Kama. Muistidse paiga ja kotusõperimüs Karula kihlkunnan.

16.00 Liilia Tali ja Helene Albert. Kuis vanal aol eleti.

16.30 Urmas Koemets ja Mati Urbanik. Mälestüisi Kaika Lainest ja Aava Kadist.

17.00 Ants Kuks. Latsi koton oppaminõ.

17.30 Tiia Trolla. Kodoaia vana kasvu.

Loengidega samal aol tüütärõ latsilõ. Hobõsõsõit ja muu põnöva asa.

18.00 Ödagusüük

19.00 Markus Truup. Ütemehetiatri „Parmu pinnin om ku huikminõ virtuaalreaalsusõst“.

Olavi Ruitlase sõnnu pääl.

19.30 Ansambli Suurõ' Pilvõ' kontsõrt (Celia Roose, Tuule Kann, Robert Jürjendal).

20.30 Lõõdsamäng ja simman. Kadri Laube ja Marju Varblane.

Puulpäiv, põimukuu 11. päiv

8.00 Hummogusüük

9.00-12.00 TÜÜTARÕ:

Meelis Kihulane. Looga- ja riijalase painutaminõ

Kristjan Prii. Tulõravvaga tulõ tegemine ja tulõtagla (pessü) valmistaminõ.

Heiki Trolla (Navitrolla). Baaskursus, kuis kipõst kuulsas ja rikkas saia.

Marko Puksing. Maa-ahun savi palotaminõ.

Helen Kivisild. Mõtsaeläjä ja näide tegutsemise jäle (latsilõ).

Mägijalgpalli võistlust kamandas Margus Konnula (Contra).

13.00 Lõunasüük

14.00-18.00 EKSURSIOONI

Uma jalaga Karula ratu pääl. Kaikamäe-Alakõnnu, juhata Urmas Koemets.

Bussiekskursioon, juhata Arno Saaron. Ekskursioon lõpõs Alakõnnul.

18.00 Ödagusüük Alakõnnul

19.00 Tiatritükk „Godot'd uutõn“ Alakõnnu suurõn kivilaudan, lavastaja Taago Tubin.

21.00 Iloõdak ja simman Alakõnnul, Celia Roose ja Uku Freiberg.

22.30 Ku ilm lupas, sis Kasagu Enn näütäs taivatähti.

Pühapäiv, põimukuu 12. päiv

8.00 Hummogusüük

LOENGU

9.00 Marek Kahro. Vaim tulõ pääle: mõttõvälgätüs ja luumisvägi.

9.30 Enn Kasak. Kygõkoko hoitas kolkih (üten Raadio Üü-ülikooliga)

10.30 Helen Plado. Võro keele opiraamat – kellele, mille ja kuimuudu

11.00 Tiia Allas. Mõtsast vahtsõmban võro kirändüsen perämädse 30 aasta joosul

11.30 Triinu Laan. Kümme aastat Umma Pito.

Loengidega samal aol tüütärõ latsilõ. Latsõ viiäs Värtemäele, kon Urbaniku Mati näütäs ja seletäs, kuimuudu mehidse eläse.

12.00 Suvõülikooli lõpõtus

13.00 Lõunasüük

14.00 Buss sõit Kaikamäelt Võrolõ.

Kavva või tulla muutuisi.

Suvõülikuuli kõrraldas Karula Hoiu Ühing.

Tugõva Kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapital, Võromaa ekspertgrupp, Rahvakultuuri Keskuse Vana-Võro kultuuriprogramm, Võro Instituut ja Võro Selts VKKF. Puulpäävädse tegemise toimusõ Keskkonnaameti KIK kultuuriperändi projekti raamõn ja tuuga tähistedäs Karula rahvuspargi 25 aastaga juubõlit.

Lähemb teedüs: Lilian Freiberg
5172646, lilian@karula.com

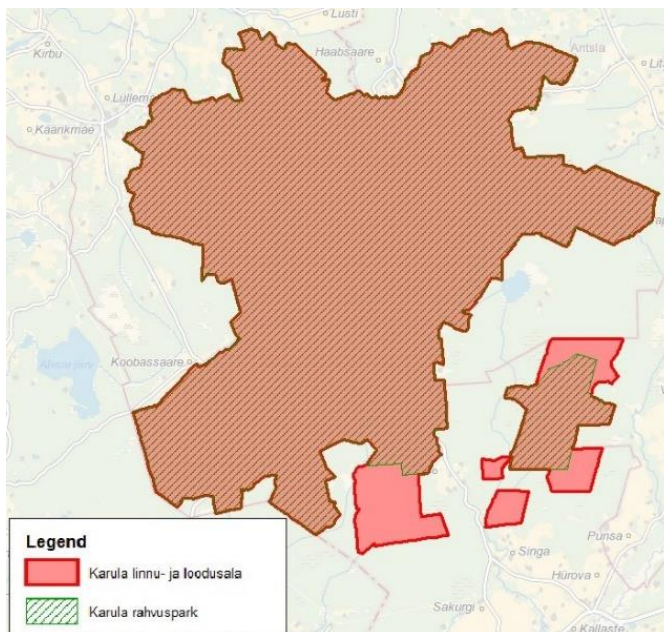


Karula rahvusparki ning Karula loodus- ja linnuala kaitsekorralduskava koostamisest

Möödunudsügisiseses Tarupettäis tehti juttu kaitsekorralduskava tööprotsessi alustamisest. Nüüdseks oleme jõudnud töögruppidega pidada ära esimese ringi koosolekuid (mõnel agaramal töögrupil juba teinegi) ning AS Kobras koostatud tekstiosa ja kaardikihid on saamas viimast lihvi.

Mis on kaitsekorralduskava?

Kaitsekorralduskava on kaitseala planeerimis-dokument, millega kavandatakse näiteks liigikaitseteid, koosluste taastamis- ja hooldusteid, matkaradade, külastuskeskuse ja puhkekohtade hooldamist, kaitsealuste objektide tähistamist, infotahvlite rajamist, vaadete avamist ja veerežiimi taastamist. Kaitsekorralduskavas vajaliku tegevusena märgitud töö võib anda huvilistele edaspidi võimaluse taotleda mõne projekti elluviimiseks rahalisi vahendeid näiteks Keskkonnainvesteeringute Keskuselt.



Karula linnu- ja loodusala (kaardil punasega) kattub suuresti Karula rahvusparki (kaardil rohelse viirutusega) territooriumiga. Loodusväärtuste hoidmise osas toetavad alad paljuski samu väärtusi.

2019.-2028. aastaks koostatav kaitsekorralduskava käsitleb lisaks Karula rahvuspargile ka Natura 2000 võrgustikku kuuluvaid Karula loodus- ja linnuala. Need alad hõlmavad lisaks rahvusparki territooriumile pea 900 hektarit metsise ja väikekonnakotka püsielupaikasid väljaspool rahvusparki.

Mis on seni tehtud?

Eelmise aasta lõpus tellis Keskkonnaamet AS-lt Kobras kaitsekorralduskava tekstiosa (kaitseala väärtuste ja kaitse-eesmärkide kirjelduste, ala ja selle väärtuste tutvustuse ning külastuskorralduse info) ning tähiste ja maastikuhoolduse kaardikihid koos vastava analüüsiga. Nüüdseks on AS Kobras esitanud tehtud tööd Keskkonnaametile üle vaatamiseks ja need läbivad peagi ka töögruppide liikmete teravate silmade kadalipu.

Valdkondlikke töögrupe on moodustatud viis: kultuuripärand, külastuskorraldus ja keskkonnaharidus, maastik, metsandus ning liigikaitse ja elupaigad. Töögruppide peamiseks eesmärgiks on koostada kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan ning kirjeldada vajalikke tegevusi koos oodatavate tulemustega. Töögruppidesse kuuluvad oma ala eksperdid, näiteks elupaikade inventeerijad, pärandmaastike uurijad, teadlased, kohalikud elanikud ja maaomanikud.

Aprillis toimusid esimesed töögruppide koosolekud, kus arutati peamiselt lõppeva kaitsekorraldusperioodi tulemuslikkust ja kaitseväärtuste praegust seisundit. Kultuuripärandi, külastuskorralduse ja keskkonnahariduse ning metsanduse töögrupiga oleme juuni lõpuks kohtunud juba kahel korral.

Kultuuripärandi töögrupi teisel koosolekul sõnastati kaitse-eesmärgid nii algavaks 10-aastaseks perioodiks kui kaugemaks tulevikuks. Samuti pandi kirja missugused tegurid kultuuripärandi väärtusi mõjutavad ning missuguseid samme peaks ette võtma positiivsete

mõjutegurite toetamiseks ning negatiivsete leevendamiseks. Enim tähelepanu on saanud võru keele oskusega seonduv, ajaloolis-kultuurilise väärtusega hoonete seisund, asustusstruktuuri ja ajaloolise teedevõrgu püsimine ning rahvapärimuse säilimine.

Külastuskorralduse ja keskkonnahariduse töögrupi teisel koosolekul jõuti koostada ka nimekiri konkreetsetest tegevustest, mis lähema kümne aasta jooksul plaani peaks võtma. Kõige rohkem kõneainet pakkusid külastustaristu, õppeklassi ja ekspositsioonide uuendamine, Tarupettäi ja infovoldikute koostamine, õppeprogrammide arendamine ning koolituste ja teabepäevade korraldamine.

Metsanduse töögrupi teisel koosolekul arutati erinevate metsandust puudutavate probleemide üle ja otsustati millised neist on lahendatavad kaitsekorralduskavaga. Arutati ka sihtkaitsevööndis asuvate teede ja kraavide hooldust ning tormimurru koristamist, rohumaade taastamist võsastunud aladel, rahvusparki tsoneeringut ja erinevate vööndite eesmäärke, üldisi metsamajandamise põhimõtteid ja kompensatsioone eramaal. Järgmise sammuna paneme töögrupi liikmetega kirja võimalikud lahendusettepanekud ja püüame leida üksmeele rahvusparki metsanduse tulevikusuundades. Metsanduse töögrupi kolmas koosolek on planeeritud septembrisse, mil arutamegi üheskoos ettepanekud läbi. Vajadusel on otsuste põhjal võimalik kaitsekorralduskavas välja tuua kaitse-eeskirja muudatusettepanekud, panna kirja metsamajanduslikud soovitusel või võtta plaani täpsem uuring.

Mis ootab ees?

Plaanide kohaselt peaks kava olema laiemale ringile avalikustamiseks valmis käesoleva aasta lõpuks, mil peaks toimuma kaitsekorralduskava avalik väljapanek ja arutelu. Seniks jätkub kavaga tööd nii Keskkonnaametile kui töögruppidele: jätkuvalt toimuvad töögruppide koosolekud, kuhu on oodatud kõik huvilised. Arvamusi ja ettepanekuid saab esitada nii praeguses kava koostamise algstaadiumis kui ka hiljem, töö viimistlemise käigus.

Et koguda kohaliku kogukonna arvamusi erinevate kaitsekorralduslike aspektide kohta, plaanime korraldada kohalikele elanikele ja maaomanikele suunatud küsitluse. Küsitlus puudutab näiteks külastuskorraldust, kaitsekorraldust tulenevaid piiranguid, võru keele oskust ja üldisi sotsiaalsstruktuuri teemasid.

Kuidas osaleda ja infot saada?

Infot kaitsekorralduskava tööprotsessi ja töögruppide koosolekuaegade kohta jagab Keskkonnaamet Karula rahvusparki kodulehel: <https://www.kaitsealad.ee/est/kaitsekorralduskava-koostamine>. Lisaks avaldatakse ajakohane info koosolekute aegade kohta Lüllemäe poe teadetetahvilil ning Antsla valla kodulehel.

Kuna kaitsekorralduskava puhul on tegemist kaitseala rakendusliku tegevusplaaniga, on kavas väga oodatud maaomanike, kohalike elanike, ettevõtjate ja teiste asjast huvitatud isikute ettepanekud ja arvamused kaitsekorralduslike tegevuste kohta!

Kadri Kuuskalu, kaitse planeerimise spetsialist

RMK teave külastuskorralduse plaanidest

Valminud on Karula rahvusparki külastustaristu rekonstrueerimise projekt, mis hõlmab Suuremäe telkimisala, Ähijärve lõkkekohta, Õdri lõkkekohtasid, Plaagi lõkkekohta, Kivi metsaonni ja Rebäse rada. Selle tööga saame nüüd minna ehitushankesse. Rebasemõisa torniga loodame jõuda sellel aastal projekteerimishankesse. Hetkel on käsil torni aluse maa vormistamise protsess.

Muidu jätkame oma tavapärase tegevusega: hoiame korras olemasolevad objektid, midagi juurde ei rajada ei plaani. Kasutusest maha võtame Mikile lõkkekoha ja Lüllemäe külaraja.

*Tarmo Denks, RMK Külastuskorraldusosakonna
Lõuna-Eesti piirkonna juhataja*

6. augustil algab Ähijärvelt RMK ühismatk

RMK korraldab ühismatkamise tänavu augustis mööda kolme Eestit risti ja põiki läbivat trassi – ühtekokku 1800 kilomeetrit. Kogu riiki hõlmav matkatee võrgustik on RMK kingitus Eesti Vabariigi 100. sünnipäevaks.

Matkatee ühe haru otspunkt on Karula rahvuspargis. Loode-Eesti rannikult algava Peraküla-Aegviidu-Ähijärve matkatee on trassidest pikim, suisa 820 km pikkune. Rada läbib muu hulgas Eesti lõunapoolseimat tippu Naha küla, möödub Suurest Munamäest, Piusa koobastest, Taevaskodadest ja Emajõe Suursoost.

Ühismatkamine näeb välja sedasi, et kindlal kuupäeval hakkab matkatee harude kõigist kuuest otspunktist liikuma kuni 25-liikmeline registreerunud matkajate grupp koos matkajuhiga. Igaks päevaks on planeeritud läbida kindel hulk kilomeetreid, vastavalt raja tüübile kas jalgsi või jalgrattaga. Ööbimine on valdavalt telkides ning olemasolevais RMK telkimis- või lõkkekohtades. Kõik kuus matkagrupperi saavad kokku 25. augustil matkapealinnas Aegviidus, sinna on planeeritud ühismatkamise pidulik lõpetamine.

Kuna Ähijärve-Aegviidu trassi pikkus on muudest kaugelt üle (627 km), siis teiste matkagruppidega üheaegselt lõpp-punkti jõudmiseks tuleb siit alustada varem. **Nii on kavandatud ühismatkamise pidulik algus Ähijärvelt juba 6.augustil, matkajuhiks legendaarne Alar Sikk.**

Matkatee ilmestamiseks on trassidel infopostid, kuhu on kogutud ühtekokku 100 lugu Eesti Vabariigi põnevaist isikutest ja sündmustest. Lisaks on planeeritud äpp matkateel matkamise kohta ja kohapõhised mängud mobiilis. Oma mängu saab ka Karula rahvuspark.

Matkajate elu tehakse huvitavaks ka öhtustes peatuskohtades pakutava tegevusega. Kokku on matkatee harudel 15 erinevat temaatilist sündmust, kus käsitatakse valikut matkatee sajast loost. Nii on 8.augustil, kolmanda matkapäeva lõpul Pähni külastuskeskuses toimuva lõkkekontserdi teemaks ristipuud. Öhtut juhib ja luuletusi loeb armastatud näitleja Guido Kangur, muusikat teeb kollektiiv UMA. 15.augustil Värska lõkkekohas toimuva lõkkekontserdi teemaks on seto kultuur, esinema on palutud seto leelokoor Siidisõsarõ ja Anne Veesaar jne.

Kõik huvilised on oodatud matkajaid teele saatma, aga ka muidu nende päevi põnevamaks muutma. Ehkki toitlustamine sisaldub osalustasu sees, on näiteks lisaenergia kohaliku talutoodangu näol alati teretulnud. Oodatud on ka kõikvõimalikud muud sobivad teenused. Kõik toetajad ja partnerid märgitakse ära veebilehel rmk100.ee.

Lisainfot ühismatka kohta saab aadressil <http://rmk100.ee/yhismatk/yldinfo>

Merike Tsimmer
RMK Karula külastuskeskuse teabejuht

Karula külastuskeskuse teabejuht



Merike Tsimmer. Foto: erakogu

Alates 2018.a. veebruarist töötan Karula rahvuspargis RMK teabejuhina. Karula rahvuspargiga seob mind kümneaastane eluetapp - aastail 1999-2009 töötasin siin nii loodushariduse kui ka külastuskorralduse spetsialistina. Vahepealsetel aastatel teenisin leiba Valgamaa Arenguagentuuris ning viimased viis aastat teispoole lahte Soomes. Vaba aja veedan rõõmuga looduses. Reisin nii palju kui võimalik, harrastan mullajoogat s.t. olen näppupidi mullas; tegelen kalapüügi ja korilusega, sukeldun ja sorgeldan. Talviti loen. Kireks on seemed – olen korraldanud Valga muuseumis, Otepääl ja Tõrvas seenenäitusi ja –retki ning erinevaid temaatilisi töötubasid.

Merike Tsimmer

Ähijärve Külalistemaja

Talvel märkasin RMK kodulehel kuulutust, et soovitakse rendile anda Ähijärve majutuskeskust koos suitsusaunaga. Selle üle sai pikalt mõeldud, kuna elame perega Tartus ning alguses tundus koht siiski igapäevaseks majandamiseks kauge olevat. Vaatamata sellele otsustasime oma perefirmaga siiski majutuskeskuse rendile võtta.

Olen pärit Tartust ja Maaülikooli metsanduse haridusega. Hingelt olen loodusinimene ja maatöö ning maal elamine ei ole mulle võõras. Minu naine on pärit Peipsi äärest ja meie peres kasvavad kaksikud Adeele ja Harri. Ideaalis tahaks leida siia kanti talukoha ja koha peale jääda.

Tulevikku plaanides soovime tuua keskusesse rohkem külalisi. Selle saavutamiseks teeme parimat võimalikku reklaami Facebookis. Lisaks on plaanis luua keskusele koduleht ja lisada majutuste broneerimise võimalus veebisaidile www.booking.com, mis pakub reisimisega seotud teenuseid. Soovime jätkata koostööd kohalike inimeste ja ettevõtetega nii toitlustuse, üldhalduse kui ka muudes erinevates koostöö vormides.

Tarmo Järve

Kaika rattamaraton 4. augustil

Hauka veloklubi eestvedamisel toimub 4. augustil juba neljandat korda Kaika rattamaraton. Rattavõistlusi, mis Kaikamäelt alguse saavad, on peetud küll juba enam kui kümme aastat, kuid maratonile kohase pikkuse saavutas sõit esmakordselt 2015. aastal. Mõõtu saab võtta poolmaratoni ja maratoni distantsil vastavalt 20 ja 49 kilomeetrit, pisematele on paarisajameetrine lastedistants.

Rajameister Leho Laidver on maha märkinud uue trassi. Kui eelneval kahel aastal liiguti Perajärvelt Koemetsa suunal, siis nüüd liigub rada sealt Lüllemäe ja Valtina poole, ületades lausa neljal korral Valga- ja Võrumaa piiri. Uus rada on varasemast tunduvalt vaheldusrikkam, trass ilmastikukindlam ning välditakse ka mitmeid karjaaedu, kus võistluspäeval tuleks loomad ära ajada.

Sõit algab Kaika külast, edasi liigutakse läbi Ähijärve küla kaarega ümber Ähijärve. Seejärel läbitakse

Hauka laada rattamaraton 11. augustil

11. augustil toimub Antsla vallas suur maastikurattavõistlus *Hawaii Express Estonian Cup* raames Hauka Laada Rattamaraton. Rattamaraton kulgeb Antsla linna ja Kollino, Soome, Jõepera, Kaika, Ähijärve, Rebasemõisa, Mähkli ning Haabsaare küla teedel ja radadel. Rattamaratoni start ja finiš on Antsla Gümnaasiumi staadionil. Maratonil on kolm eri distantsi. Pikim ja tehniliselt kõige keerukam on **Grand Prix** (ca 55 km), tubliile harrastajale jõukohane on **MARATON** (ca 44) km ja kõige lühem ning lihtsama rajavalikuga **POOLMARATON** (ca 22 km). Lisaks toimuvad **lastesõidud**.

Rohkem informatsiooni on estoniancup.ee kodulehel.

Kõiki, kelle kodudest maratonirajad mööduvad, informeerime varakult kirja teel ja/või isiklikult kellaaegadest, millal võistlejad võivad häirida nende tavapärast liiklemist.

Kõik on oodatud spordisündmusest osa saama!

Unno Niit

Rebasemõisa küla, kust jõutakse Valtina külla, kus kõige kaugem punkt asub Hundil. Tagasi tullakse läbi Mähkli ja Ähijärve ning jõutakse tagasi Kaikamäele. Poolmaratoni distants on Kaika-Perajärve-Kaika. Eelmisel aastal võttis maratonist osa ligikaudu 150 rattasõpra ning vähemalt sama suurt huvi loodame ka sellel aastal. Nagu ka eelmisel aastal, premeerime parimaid heldelt ning kõhu toidame täis kõigil osavõtjatel. Et lastevanematel maraton sõitmata ei jääks, oleme hoolitsenud ka lastehoiu eest võistluskeskuses.

Rada hakkame maha märkima juba juuli lõpus. See hõlmab üsna palju suunaviitasid ning silmapaistvaid linte, et maratonist osa võtjad ära ei eksiks. Kogu märgistuse koristame rajalt võistlustele järgneva päeva õhtuks.

Rohkem informatsiooni Kaika rattamaratoni kohta leiab internetilehelt haukaveloklubi.ee

Taavi Kannimäe, Hauka veloklubist

Hundi toitumine sigade Aafrika katku perioodil

Hundi rünnakud kariloomadele on viimaste aastate jooksul tõusnud ning hoolimata kompensatsioonidest põhjustab kõnealune kiskja ikkagi probleeme karjakasvatajatele.

Üheks võimaluseks vähendada kariloomade murdmist on hoida hundil „kõht täis“ teiste loomadega ehk uluksõralistega. Itaalias kasvas uluksõraliste arvukus kiiresti 1980-ndatel ja 1990-ndatel ja see vähendas oluliselt ka huntide rünnakuid kariloomadele. Eestis murrab hunt enamasti metskitse, metssiga ning põtra ja seda eriti talvisel perioodil, kui kariloomad on laudas või nende ligidal. Kuidas aga võib 2014. aastal Eestisse jõudnud sigade Aafrika katk ehk SAK mõjutada hundi toitumist, kui arvestada asjaolu, et metssiga on tema üks olulisemaid toiduobjekte? Selle uurimiseks valmis käesoleval aastal Tartu Ülikoolis magistritöö „Hundi (*Canis lupus*) toitumine sigade Aafrika katku ja madala metssea arvukuse perioodil“, mis uurib hundi toitumist talvisel perioodil väljaheidetest kogutud andmete põhjal.

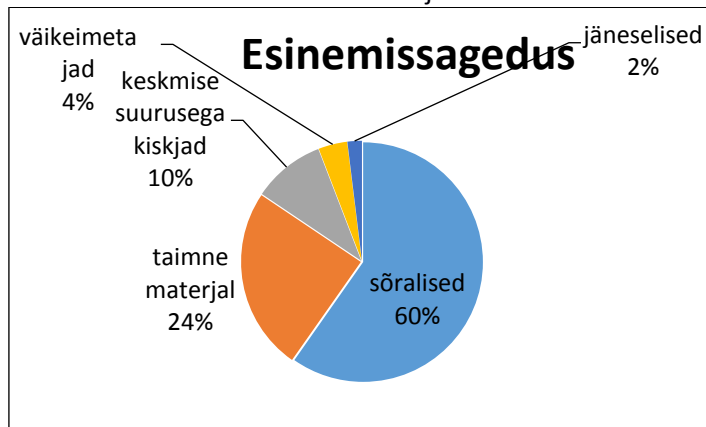
SAK on praeguseks jõudnud kõikjale Eestis peale Hiiumaa. 2012. aastal hinnati metssigade arvukust 20 000 isendile, kuid nüüdseks on see langenud umbes 5400 isendile. Enim on saanud kannatada Ida- ja Lõuna-Eesti, kuhu haigus jõudis varem. Viirushaigus on algselt pärit Aafrikast, kust Euroopasse jõudis see esmakordselt eelmise sajandi keskel, põhjustades puhanguid Lääne-Euroopas. Samas oli toonaste puhangute korral tegu haiguse kroonilise vormiga, mis sigu enamasti ei tapa. Ida-Euroopasse, täpsemini Kaukaasiasse ja Venemaale, jõudsid haiguse akuutsed vormid 2007. aastal. Akuutse ja perakuutse vormi puhul on lõpp seale suhteliselt kindel ja kiire tulema. Seepärast on haigus tõsiseks ohuks Ida-Euroopa seakasvatusele ja kohalikele metssea populatsioonidele.

Nagu varem juba mainitud, on metssiga üks olulisemaid saakloomi hundile. Keda hunt siis sööb, kui sigu enam nii palju võtta ei ole? Uurimustööst selgus, et metskitse osakaal hundi toidus on oluliselt tõusnud (90% uluksõralistest), mis on ka loogiline, arvestades, et talvistes oludes on metskits teine tähtis saakloom. Metssiga võimalusel murtakse, kuid tema osakaal on väga väikeseks kahanenud (8% uluksõralistest) võrreldes varasemate sarnaste uurimustööde andmetega. Põdra osakaal toidus oli praktiliselt olematu (1% uluksõralistest), mis ei ole ka üllatav, arvestades, et põder on oma eesjalahoobiga ohtlik loom, kelle kallale väike hundikari sügava lume puudumisel kergelt ei hakka. Kui hunt murrab

metskitse nii palju, siis mis saab küll ilvesest, kellele metskits on samuti oluline toit? Võiks eeldada, et need kaks kiskjat hakkavad metskitse pärast konkureerima, kuid ilvese päästavad näljast jäneseid, keda ta on osavam murdma.

Selgus, et talvel söövad hundid ka üllatavalt palju taimset materjali, lõikeheina ja õuna. Lõikeheina roll hundile kui ka koerale on selge. See aitab puhastada soolikaid parasiitidest. Kuid õunte ja isegi mädanenud õunte söömine viitab kergelt juba näljale metsas, sest ükski hunt ei eelistaks õuna lihale. Häda ajab härja kaevu ning seetõttu peavadki hundid asulate ligidalt õunaaedu otsima.

10% toidust moodustasid keskmise suurusega kiskjad, kelleks on enamasti koerad, kährikud ja rebased, kuid antud uurimustöös osutusid huvitaval kombel kõik selle kategooria loomad kährikuteks. Seda võib osaliselt seletada soojade talvedega, kui kährik taliuinakut ei tee ning hulgub pigem ringi, jäädes niimoodi rohkem hundile ette. Kährikute murdmine kujutab hundile aga mõningast ohtu, kuna kährikute seas levib kärntõbi, mis võib niimoodi ka huntide sekka rohkemal määral jõuda.



Hundi toit talvisel perioodil jagatuna viide kategooriasse.

Kokkuvõtteks võib öelda, et hundi toitumine on seakatku tõttu muutunud, kajastades mõnelt poolt nälga, teiselt poolt ümberorienteerumist teistele saakloomadele. Talvel hunt kariloomi väga ei murrab, kuid raske on öelda, mida toob suvi. Me teame, et kõrge uluksõraliste arvukus hoiab ära rünnakuid kariloomadele, kuid miks ei võiks see mehhanism töötada vastupidi? Seepärast oleks oluline taastada hundi ohjamiseks metssigade varasem arvukus, kuid see omakorda toob jälle kaasa üles songitud põllumaad. Kuskil keegi ikka pole rahul, olgu see karjakasvataja või põllupidaja.

Andrus Dräbtsinski Kaaramäe talust
Tartu Ülikooli zooloogia magister

Meenutused Vahtse-Hauka talust



See lugu on kirja pandud Karl Kurvitsa poolt aastal 1990. Karl Kurvits oli Vahtse-Hauka (tänapäeval Hauka) vanaperemehe Joosep Luige tütrepoeg.

Olen sündinud 24. jaanuaril 1906. aastal (vana kalendri järgi 11. jaanuaril) Karula kuplistikus vanaisa talus Karula vallas Vastse-Hauka talus nr.52. Isa tegi ehitustöid, suvel müüri- ja talvel ahjutöid. Ema täitis perenaisekohuseid ja kasvas nooremaid lapsi (3 õde ja vend).

Talus oli inimesi minu nägemise järele - kui söögi juurde asuti - vanaisa, poeg Juhan, kaks teenijat, kaks karjust (karjak ja teine sigade hoidja). Mõni aasta oli ka lesknaine (vanem naine, kes oli üksi jäänud, mehe kaotanud või koguni lapsed surma läbi). Peale nende oli veel väikemajas moonamees oma perega.



Vahtse-Hauka talu 2018. suvel. Foto: Andrus Dräbtsinski

Talu suurus oli üle 106 hektari. Talul oli hulk metsa ja välisheinamaad 6-8 km kaugusel. Kui oli põuane suvi, siis jõuti välishein küüni panna nädala- poolteisega. Karjakarjused oli ikka veiseid 25-26 tükki ja lambad... neid oli hästi rohkesti, nii lesknaisel kui moonamehel kokku üle 15 tüki ja talul ka 20 ümber. Karjust aitas kaks koera. Karjamaa oli väga vilets - soo, kus loomad aina vaid olid näljased. Kui kodust ei

oleks kõvasti antud, siis oleks piimasaak küll unistus olnud. Hobuseid oli viis ja need sõid ristiku ja parimad niidulapid. Kari lasti päälle hobuste söömist, mis oli küll lõpmata väär, aga tol ajal sulaste vahelesegamisel peremeeski oli võimetu. Sulased nõudsid hobuste täisjõudlust. Kui hobused olid kehvad, siis sulased läksid minema. Aga säälsamas nõuti, et söögi juures olgu piim. Kisa ja kära oli ikka alati; peremees, see täitmatu, topib kõik endale. Et talu tuli välja osta, see polnud nende asi, öeldi, mis hakkasid peremeheks, kui ei mõista elada. Aga kuidas siis saab kui väljaminekud olid suured (taluvõlg ja riigimaksud), kuid teenijaskond seda ei arvestanud, lihtsalt ei mõistnud või ei tahtnud mõista.

Kui tuli Eesti aeg, siis mõned asjad läksid paremaks, aga maksud küll ei vähenenud, pigem suurenesid. Talumees pidi raha tegema piimast ja liha müügist. Siin olid jälle välisturu hinnad, mis 1930nda aasta ümber langesid järsult ja viisid talupidajad võlgadesse. Hakkas talude sundmüük võlgade katteks.

Poliitine olukord läks kõikjal allamäge. Suurriigid hakkasid valmistuma sõja vastu. Eestit tabas Venemaa baaside nõue, mida ta ka sai 1939ndal aastal.

Käsitähtsuse teksti kirjutab ümber Tamaara Dräbtsinskaja Kaaramäe talust

Rõõmu talu kevad

Kevad on ilus aeg. Kevadel kõik tärkab ja ärkab, loomad tulevad oma talveurgudest välja, lilled pistavad oma võrsed uute jõuvarude toel mullast ja ka meie, inimesed, oleme kevadel justnagu uued.

Meie perele tähendab kevad lammaste poegimisaega. See tähendab, et kogu laut on karglevaid ja kepsutavaid lambatallesid täis ning neid tuleb aina juurde. Igal aastal on huvitav vaadata tallede kasukamustreid, neid on igasuguseid: musti, valgeid ja must-valgeid. Selliseid mustreid teeb dorperi tõug, mida meie oma karjas kasutame. Selleaastane poegimisaeg läks päris hästi, sest lambakasvatajate suurimale probleemile - tallede hülgamisele - leidsime lahenduse. Nimelt kui mõni tall oma emast ilma jäi, tegime pisikese petukauba ja adopteerisime ta mõnele teisele emale. Selline meetod tegi kõik väga lihtsaks, kuni jagus uttesid kellele adopteerida.

Siis olukord muutus. Poegimine oli läbi ja me avastasime, et on veel paar emata talle. Tavaliselt meil lutitallesid ei ole, sest leiame orbudele emad. Nuputasime, mis me nuputasime ja lõpuks võtsime nõuks hakata tallesid lutitama - ongi lastel lõbusam. Sel aastal rääkis lutitallede kasuks ka see, et me ise oleme juba suuremad ja oleme valmis võtma kogu vastutuse endale. Laut on meil mäe otsas, maja mäe all. Tassisime talled alla maja juurde, et meil oleks lihtsam neid toita ja ehitasime neile sinna alguses metallmoodulitest aia, hiljem elektriaia, mida nad pisikeste vahejuhtumite toel tundma õppisid. Kohe, kui talled olid alla jõudnud, tulid pärllkanad neid uudistama, hüppasid nende kuudi katusele ja pistsid seal kisama. Ka karjakoerad ei saanud algul aru, mida need lambad siin õue peal teevad ja kas neid tohib ajada või mitte. Aga pikapeale harjusid nemadki, kuigi pärllkanad käivadki nüüd regulaarselt tallede kuudi katusel kiremas.

Hiljem liitusid teiste talledega õed Mooni ja Roosi, siis tuli Pärli, siis Piibe. Ja siis viimasena Eedu (võtsin ta ise endale lutitada, sest ta noor ja väike ema ei saanud kahe talle toitmisega hakkama). Nüüd on meil lutitallesid kokku kuus. See tuli meile endilegi üllatusena, et neid nii palju on ja et nad nii palju söövad. Aga sellegipoolest on nad kõik meile ülimalt kallid ja nemad armastavad meid ka. Oleme mõnele neist nimed pannud justkui paaridena: Roosi ja

Mooni, sest nad on õed ja seega sarnased; Pärli ja Piibe, sest ka nemad tulid enam-vähem koos ning on musta pea ja valge kehaga (dorperi tõutunnused) ja siis väikesed poisid Timmu ja Eedu.

Alguses, kui lutitalle lutitama hakkad, ei taha ta väga sinu käest süüa, aga juba paari päevaga saab ta sinuga suureks sõbraks ja jookseb sulle kohe vastu, kui tuled. Nüüd on nad kõik juba täielikud kaisupallid. Meil on selline tava, et kui lähen karjamaale neid söötma, siis määgin natuke nagu lambaema ja siis nad juba jooksevad mulle määgides vastu ja asuvad sööma. Ja kõik nad söövad ka rohtu. Suuremad piigad Mooni, Roosi, Pärli ja Piibe kosuvad jõudsasti ning ilmselt saavad neist tublid põhikarja uted. Ka natuke pisemad poisid Eedu ja Timmu võtavad tublisti juurde, neist saavad loodetavasti ilusad jäärad.



Hava tallesid toitmas. Foto: erakogu

Tore on see, et kuigi kõiki kuut talle tuleb iga päev kolme tunni tagant sööta, neile pulbrist piima segada, nende heaolu eest vastutada jne, ei ole see meid ära tüüdanud ja me naudime tallekestega tegelemist.

Hava Kuks, Rõõmu talu peretütar

INFO

GODOT & UUTÖN

Eskiis Samuel Becketti näütemängüst. Katõn jaon. Alakõnnu suurõn kivilaudan 11. Augustil kell 19:00

Lava pääle säädjää Taago Tubin (Ugala teater)
Valguskujondus Mari-Riin Villemsoo (Ugala teater)
Helikujondus Patrick MacGinley aka Murmer
Ossi täütvä Tarmo Tagamets (Rakvere teater),
Imre õunapuu (Rakvere teater), Agu Trolla,
Patrick MacGinley, Jaak Sachris

Nobeli preemiä laureaadi Samuel Becketti kuulsa näütemängu edimädses ettemängmisest (1953) saa 2018. aastagal 65 aastakka ja tükü Immisõst eesti keelen (1973, tõlkja Aino Pärsimägi) 45 aastakka.
Tõlgõ eesti kiilde: Aino Pärsimägi ja Krista Rätsep, Juhan Viiding, Tõnis Rätsep autori perämädses redaktsiooni perrä. Võro kiilde ümbrepandja Jan Rahman

Kõngi suurõitii pääl keset mitterimädsit uutva kats hulgust salaperäldise herrä Godot perälejoõdmist. Niimuudu eelä, täämbä ja hummõn. Hämäräk tulõ kätte ja midägi ei juhtu. Vai juhtus?

Pildi autor om Nicholas Harding („Rehearsing Godot“)



KALASTUSPÄEV JA SIMMAN

8. juulil KARULA RAHVUSPARGIS ÄHIJÄRVEL

Kell 16:00 algab traditsioonilise kalapüügi päev.

Tutvustatakse vanu kalapüügivahendeid ja võetakse ette noodaparandamine.

Õhtul tõmmatakse esimene loomus.

Kalapüüki juhendavad Arno Saaron ja Mart Kallas

Kell 20:00 on kõik

oodatud **SIMMANILE**

Üles astuvad Ülemakstud Rentslihärrad, nende Seltsidaamid õpetavad traditsioonilisi tantse ja laule.

Laua katame ühiselt maitsevate roogade ja küpsetistega.

Toetavad Keskkonnaamet, RMK, SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

TARUPETTÄI

KARULA RAHVUSPARGI INFOLEHT



KESKKONNAAMET

Täname kõiki autoreid ja kaasamõtlejaid!

Infoleht ootab avaldamiseks artikleid, arvamusi, meenutusi kohalikelt elanikelt. Kirjatükid palume saata e-kirjaga Helen.Kivisild@keskkonnaamet.ee või tuua paberil Ähijärve külastuskeskusesse.

Tarupettäi koostajad: Lilian Freiberg, Helen Kivisild, Merike Tsimmer

RMK Karula teabepunkt on avatud

15. mai kuni 15. september E-P 10-18.

Aadress: Ähijärve küla, Antsla vald, 66420 Võrumaa

Telefon: 782 8350

Keskkonnaamet:

Maahoolduse spetsialist **Jan Ruukel** tel.: 5340 8012

Looduskasutuse spetsialist **Pille Saarnits** tel.: 523 3848

Keskkonnahariduse spetsialist **Helen Kivisild** tel.: 525 1552

Kultuuripärandi spetsialist **Lilian Freiberg** tel.: 517 2646

Metsanduse juhtivspetsialist **Tiina Jüris** tel.: 510 9316

Jahinduse peaspetsialist **Margo Tannik** tel.: 516 0148

Lõuna regiooni looduskaitse juhtivspetsialist **Kaili Viilma** tel.: 5051955

Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK):

RMK külastuskeskuse teabejuht **Merike Tsimmer** tel.: 5110658

RMK loodusvaht **Mati Urbanik** tel.: 529 0388

RMK teabejuht **Taavi Tatsi** tel. 5691 0529

Tarupettäi on trükitud keskkonnasõbralikule paberile.

Lehe väljaandmist toetab Keskkonnaamet.